

Danmarks Erhvervsfremmebestyrelse

Sejerø d. 24. november 2019

Høringssvar til udkast til decentral erhvervsfremme 2020-2023

Smagen af Danmark er en medlemsorganisation under FødevarerDanmark og kan fuldt ud tilslutte sig det høringssvar, som er fremsendt d. 22. November 2019. Vi tilslutter os således ønsket om, at repræsentanter for små og mellemstore fødevarer virksomheder inddrages i arbejdet med en decentral erhvervsfremmereform, og det understreges, at Smagen af Danmark i så henseende indgår som en del af - og ser sig repræsenteret af FødevarerDanmark. Vi ønsker i det følgende at supplere FødevarerDanmarks høringssvar med nogle betragtninger, som i særlig grad gør sig gældende for fødevarerproducenter og medlemmer af Smagen af Danmark.

Smagen af Danmark etableredes i 2007 som paraplyorganisation for de producentbaserede lokale fødevarer netværk, som opstod i stort antal i 00'erne. Smagen af Danmark repræsenterer således en gruppe af – ofte - innovative producenter, som i vid udstrækning kombinerer råvarefremstilling (primær produktion) med forarbejdning, markedsføring og distribution – kort sagt hele eller store dele af kæden fra jord til bord¹. Disse virksomheder udgør måske antalsmæssigt en mindre del af fødevarer-SMV'er, men de spiller en meget væsentlig rolle for den ændrede markedssituation i Danmark, hvor interessen blandt forbrugere for autenticitet, kvalitetsdiversifikation og mere bæredygtige produktionsformer er stadigt voksende. Mange af disse iværksættervirksomheder er stiftet af personer, som ønsker at gøre en forskel og som har været drevet af FN's verdensmål for bæredygtig udvikling et årti eller mere, før de blev formuleret og vedtaget af FN i 2015. Smagen af Danmark tilstræber således med alle sine aktiviteter at efterkomme FN's 17 verdensmål og Paris-aftalen omkring begrænsning af klimaforandringer². Skal fødevarerlandsabet i Danmark blot tilnærmelsesvis efterkomme målsætningerne, skal vi imidlertid om føje årtier have en fødevarerproduktion, som adskiller sig så fundamentalt fra den nuværende, at vi ikke har fantasi til at forudse den. Det kræver, at vi udnytter potentialet for omstilling, der i særlig grad findes blandt de innovative iværksættervirksomheder - lad 1000 blomster blomstre og 1000 ideer screenes for deres bæredygtighed, såvel i markeds mæssig som i miljø- og klimamæssig henseende. Det er ønskeligt, at udkastet til erhvervsfremmereform i højere grad reflekterer og anskueliggør, at den fremadrettet søger at afhjælpe begrænsningerne i den hidtil førte politik.

¹ <http://smagenafdanmark.dk/media/2700077/strategi-for-smagen-af-danmark.pdf>

² <https://northsearegion.eu/reframe/research/report-on-the-reframe-perspective-compliance-with-the-un-2030-agenda-for-sustainable-development/>

Respekt for iværksætterens intellektuelle ophavsret

Al vækst kommer som bekendt fra rødderne, og en decentral erhvervsfremmepolitik bør derfor, i langt højere grad end tilfældet er, tage udgangspunkt i røddernes præmisser. Det betyder, at en decentral erhvervsfremmepolitik bør tilstræbe, at langt flere økonomiske ressourcer tilføres forskning og udvikling i de innovative virksomheder – på virksomhedens præmisser. Lad virksomhederne på veldefinerede betingelser købe de ydelser hos videninstitutioner, som de har behov for i udviklingen af deres forretningside og potentiale. LAG-systemet er en af de få virkemidler, som muliggør dette, og den beskæftigelsesmæssige effekt af relativt små økonomiske tilskud til virksomhederne er høj. Samtidig tilslutter vi os dog også problemstillingen fremført i FødevarerDanmarks hørings svar med den konkurrenceforvridende effekt af, at et initiativ, som ikke nyder støtte af én lokal aktionsgruppe gribes og understøttes af en anden lokal aktionsgruppe.

Det fremføres i udkastet til erhvervsfremmereform gentagne gange, at SMV'erne generelt mangler indsigt, kompetencer og et internationalt perspektiv. Dette er ikke korrekt - og et temmelig provokerende statement at sluge for en innovativ iværksætter. Magter man at iværksætte en fødevarer virksomhed baseret på en god ide og samtidig overleve som virksomhed i Danmark er man nær ved omni-kompetent og det i en grad som overordentlig få medarbejdere blandt de store og de institutionelle erhvervsfremmeaktører og videninstitutioner kan måle sig med. Dertil kommer, at de innovative iværksættere ikke blot har visionerne, men dertil ideerne som skal realisere visionerne, og de eksperimenterer (forsker) på livet løs i virksomhederne. Men argumentet om manglende kompetencer har været fremført igennem det seneste årti som en legitimering af, at erhvervsfremmemidlerne frem for at gå til virksomhederne er gået til de store og de institutionelle aktører. Innovative iværksættere har – ofte på given opfordring fra dem der har fået bevillinger - søgt samarbejdet med disse offentligt finansierede aktører, men alt for ofte har det ikke skabt værdi for virksomheden. Prisen har i alle tilfælde været, at den innovative iværksætter skulle beskrive sin gode ide, og fra det øjeblik var ideen blevet en del af den offentligt finansierede aktørs vidensbank – til videre anvendelse og/eller offentliggørelse af den offentligt finansierede aktør efter eget judgement. Den hidtidige erhvervsfremmepolitik har affødt ikke blot en udbredt modvilje og begrundet mistillid til de aktører, som forvalter og forbruger de meget store erhvervsfremmidler, men også en opgivende holdning blandt innovative virksomheder på grund af den konkurrenceforvridning, de er blevet udsat for. Det er en del af forklaringen på den begrænsede iværksætterkultur i fødevarerlands-kabet, vi har i Danmark.

Styrk det producentbaserede samvirke

Tilsynecomsten af de producentbaserede fødevarer netværk i 00'erne medførte etableringen af et meget stort antal fødevarer virksomheder. Her mødtes åndsbeslægtede og fandt troen på og modet til, at det kunne lykkes at forfølge en ide. Med institutionaliseringen af fødevarer netværkenes indsatser forsvandt mange af disse fora og deres sammenhængskraft i realiteten, og den markedsføringsværdi, der lå i autenticiteten af fødevarer netværks markedsdeltagelse kunne ikke kopieres af de institutionelle aktører. De producentbaserede fødevarer netværk, herunder Smagen af Danmark, beskrev nye indsatser, der skulle fremme det producentbaserede samvirke og udvikle mængderabat på fælles udfordringer. Der gives

undtagelser, men alt for ofte er der af repræsentanter for institutionelle aktører blevet givet afslag på disse ansøgninger, men de innovative indsatser er efterfølgende ofte kopieret eller omskrevet ind i projektporteføljer hos de samme institutionelle aktører – på kommunalt, regionalt og/eller nationalt plan. Den afgørende konkurrenceparameter for, hvilke initiativer der iværksættes og hvem der gør det, har igennem det seneste årti været adgang til offentlig finansiering – ikke originalitet, kvalitet eller evner til at gennemføre indsatsen.

Denne forvaltning mangler enhver forståelse og respekt for, hvad der har drevet udviklingen i ikke blot det danske fødevarerlandskab, men tillige af vort demokrati og kulturelle egenart – samvirket og andelsbevægelsen! Det er de mindste bønder i Danmark, der har udviklet nogle af verdens største og mest effektive fødevarerforarbejdningsvirksomheder, afsætningskanaler og eksportsucces'er. Det var landmænd som oprindeligt tog initiativ til og i mange år drev udviklingen af økologi i Danmark. Det er fødevarer-SMV'er som udvikler vegansk produktion, og det er fødevarer-SMV'er som udnytter nye, mere bæredygtige råvarer som f.eks. tang. Det er fødevarer-SMV'er som startede en trend med mere sunde og endog helsebringende fødevarer, osv, osv, osv. Det er fødevarer-netværk som har skabt og udviklet den internationale præsentation af danske fødevarer-specialiteter. Fødevarer-netværket Bio aus Dänemark har udviklet den danske præsentation på de internationale messer, Biofach og Anuga, og Småøernes Fødevarer-netværk tog initiativ til og gennemførte i samarbejde med eksportrådet og den danske ambassade i Japan det første danske eksportfremstød for fødevarer-specialiteter (Ø-specialiteter®) i Japan. Smagen af Danmark har været medforfatter og afgørende bidraget til beskrivelsen af udfordringer og indsatser i 3 EU-interreg ansøgninger³⁴⁵, som alle opnåede bevilling. Det er dog et paradoks, at samvirkende fødevarer-SMV'er nyder stor international anerkendelse, men aldrig nævnes i en dansk erhvervsfremmestrategi.

Hvad angår indsatsen for løsning af den største blandt de mest fælles udfordringer blandt fødevarer-SMV'er, markedsføring og distributionslogistik, henvises til konceptet FOODMATRIX⁶, udviklet af Smagen af Danmark, og beskrivelsen af indsatsen for den danske version, smagdanmark.com⁷

Der er brug for at understrege et opgør med praksis igennem det seneste årti. Og der er brug for en *code of conduct* i forvaltningen af erhvervsfremmemidler, hvor ethvert initiativ underkastes en lakmestest for originalitet og en vurdering af, om en foreslået indsats er en kopi og dermed konkurrenceforvridende mod den originale version, samt en kvalitativ vurdering af, om en given indsats bygger på og repræsenterer en videreudvikling af forudgående indsatser.

Smagen af Danmark udgør ikke nogen stor organisation og kan ikke hævde at repræsentere et stort antal danske fødevarerproducenter. Smagen af Danmark repræsenterer imidlertid mange års teoretiske og praktiske bestræbelser på at udvikle sammenhængskraft omkring løsning af de udfordringer, som især de mindre innovative fødevarerproducenter har og dermed frigøre de store muligheder for udvikling af fødevarerlandskabet, som netop disse virksomheder rummer. Det er derfor håbet, at de fremførte

³ <https://northsearegion.eu/reframe>

⁴ <https://northsearegion.eu/salfar>

⁵ <https://projects.interreg-baltic.eu/projects/baltic-sea-food-131.html>

⁶ <https://northsearegion.eu/reframe/online-resource-centre/regional-organization-in-a-cooperative-structure/foodmatrix-the-concepts-of-a-vision/>

⁷ <https://northsearegion.eu/reframe/online-resource-centre/regional-organization-in-a-cooperative-structure/smagdanmarkcom-the-implementation-of-foodmatrix-in-denmark-history-results-and-prospects/>

synspunkter vil blive vurderet ved deres pålydende værdi og blive taget i betragtning under det fremtidige arbejde med en erhvervsfremmereform, der sigter mod at styrke netop denne gruppe af fødevarevirksomheder.

Med venlig hilsen

Laurids Siig Christensen
Formand for Smagen af Danmark
e-mail: siig@horsekaer.dk
Tlf.: 40 15 53 01.